

Зведені дані кредитних спілок-членів ВАКС станом на 01.01.2016 року

Членами ВАКС станом на 01.01.2016 року є 124 кредитні спілки.

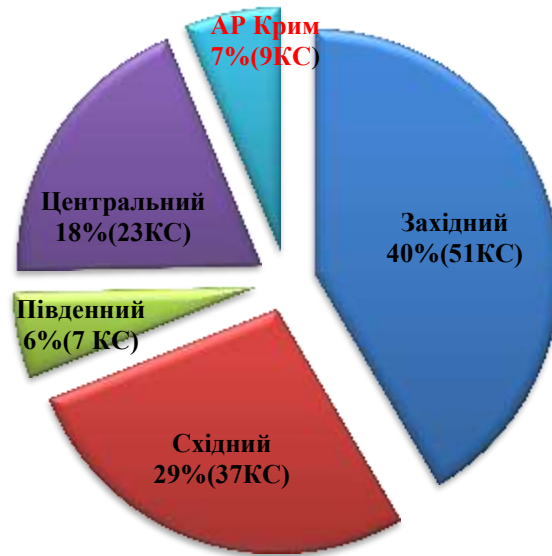

Рис. 1. Регіональна структура членів ВАКС

Найбільше кредитних спілок – членів ВАКС (51 КС) знаходиться на заході, найменше (7 КС) – на півдні. Кредитні спілки – члени ВАКС східного регіону займають 29% (37 КС) у загальному членстві асоціації. У центральному регіоні працюють 23 кредитних спілок, які є членами ВАКС (рис.1).

Зазначимо, що у зв'язку з анексією АР Крим та окупованою частиною Східного регіону, дані по 21 кредитній спілці асоціації не враховуються.

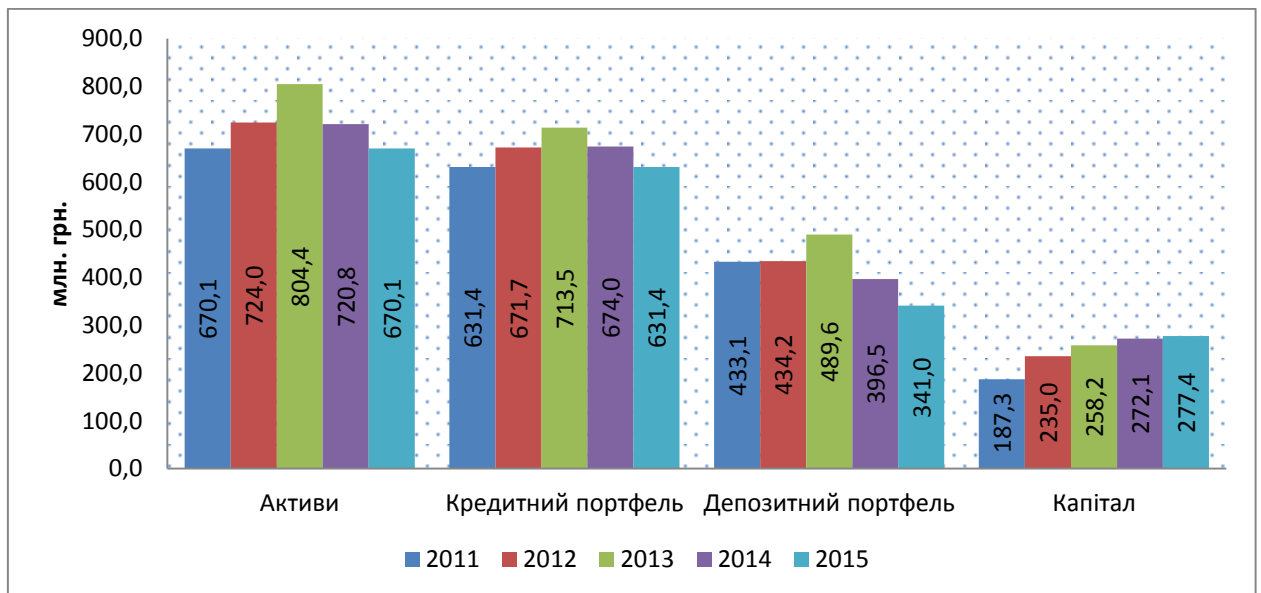

Рис. 2. Динаміка змін основних показників діяльності 103 КС - членів ВАКС (на кінець періоду)

За даними асоціації, кредитні спілки-члени ВАКС об'єднують близько 360 тис. українців, зокрема:

- 77,5 тис. (21,5 %) мають діючі кредитні договори;
- 14,5 тис. (4,0 %) - внески (вклади) на депозитних рахунках.

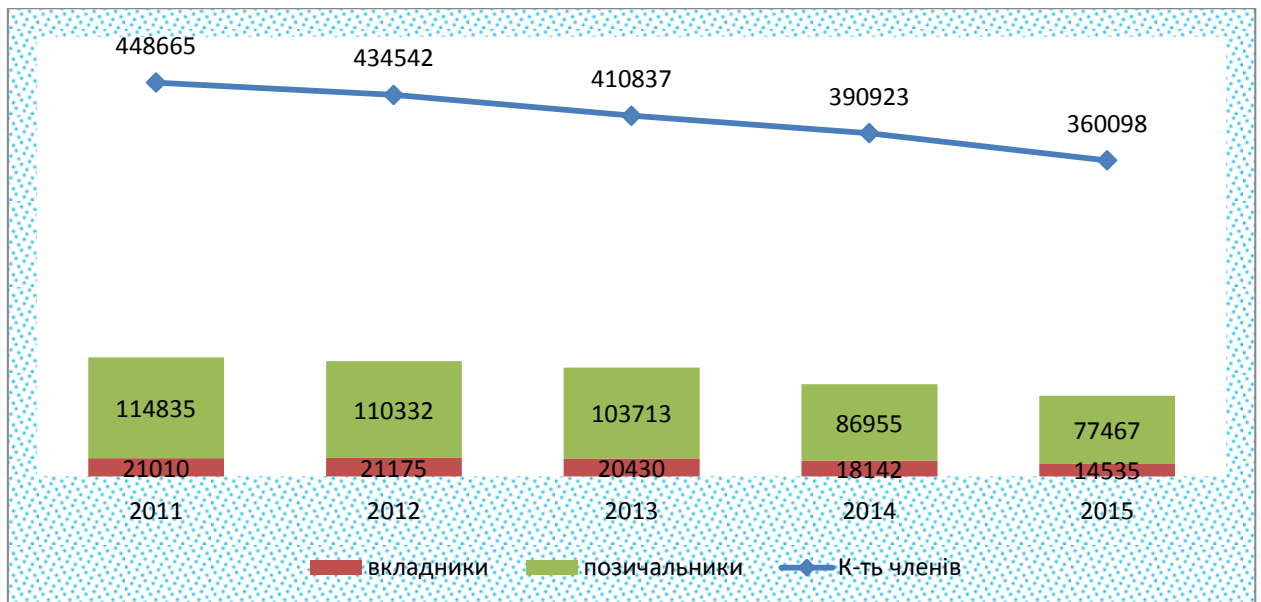

Рис. 3. Динаміка зміни кількості членів у 103 КС - членах ВАКС (на кінець періоду)

Ще під час кризи 2009-2010 років члени ВАКС розпочали роботу щодо проведення заходів з метою виключення зі своїх членів тих осіб, які довгий час не користувалися та не планують користуватися послугами кредитної спілки. Це явище було об'єктивно необхідним, оскільки велика кількість неактивних пайовиків значно підвищує витрати на адміністрування, що особливо відчутно під час проведення загальних зборів.

Таким чином, продовжуючи зменшення витрат спілки, протягом 2015 року кількість членів кредитних спілок асоціації зменшилась на 7,9% (рис.3).

Водночас спілки надають перевагу позичальникам з позитивною кредитною історією та потенційно високою платоспроможністю, що зменшує рівень кредитних ризиків. Крім того, цей підхід дозволяє збільшити розмір виданих кредитів. Однак, внаслідок такої політики, станом на 01.01.2016 року кількість позичальників становить 77,5 тисяч осіб, що на 10,9 % менше порівняно з 2014 роком.

Протягом 2015 року в кредитних спілках-членах ВАКС кількість вкладників зменшилося на 3,6 тис. осіб (19,9%) та складає понад 14,5 тисяч громадян.

Таблиця 1. Структура КС - членів ВАКС за кількістю членів

Кількість осіб	КС	% від загальної кількості КС-членів ВАКС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів КС	Активи, млн грн	% від загальної суми активів
до 1 тис.	38	37%	20 207	6%	86,7	13%
від 1 до 5 тис.	46	45%	119 427	33%	209	31%
від 5 до 10 тис.	10	10%	68 374	19%	147,6	22%
понад 10 тис.	9	9%	152 090	42%	226,8	34%
Разом	103	x	360 098	x	670,1	x

Найбільше українців — 152,1 тис. (42 %) обслуговує 9 кредитних спілок-членів ВАКС, що становлять 9% від загальної кількості членів ВАКС. При цьому, найчисельніша група спілок — 46 (де від 1 тис. до 5 тис. осіб) обслуговує 33% від загальної кількості членства. 10 кредитних спілок (кількість членів від 5 тис. до 10 тис. осіб) обслуговує 19 % членів. І лише 6 % членів ВАКС обслуговують 38 кредитних спілок, в яких кількість членів сягає до 1 тис. осіб (таб. 1).

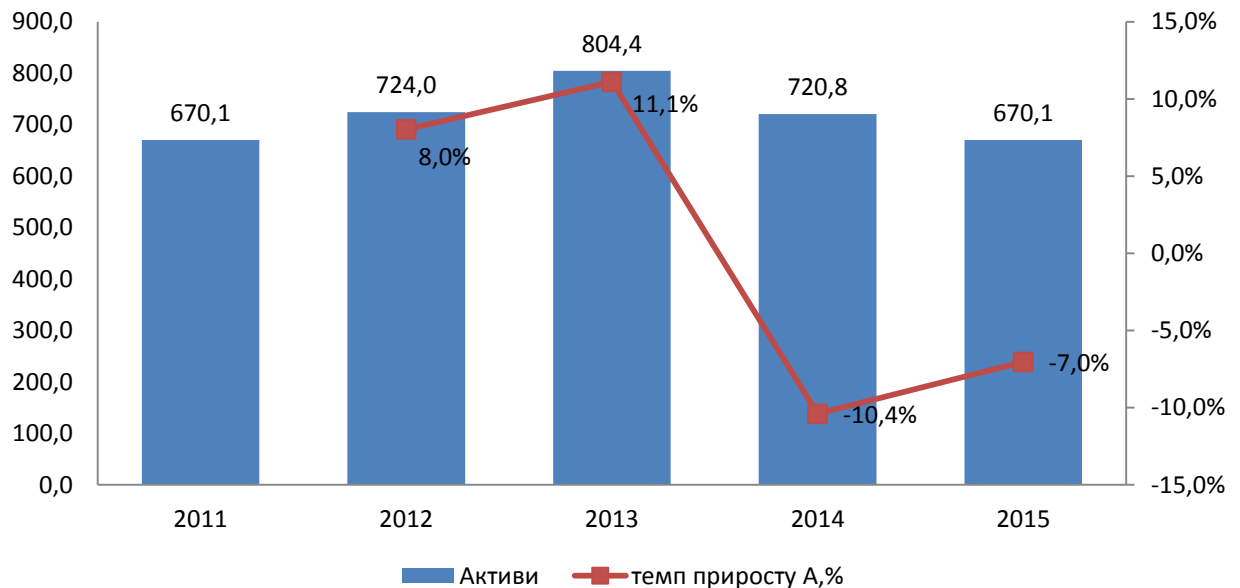

Рис. 4. Динаміка активів 103 КС - членів ВАКС (на кінець періоду)

За 2015 рік кредитні спілки – члени ВАКС втратили 50,7 млн. грн. (7%) активів та станом на 01.01.2016 року загальна сума активів дорівнює сумі у посткризовий 2011 рік - 670,1 млн. грн. (рис.4).

Зазначимо, що роботу кредитних спілок ускладнює виникнення проблем в банківській системі, що супроводжується масовим банкрутством банків та їх виходом з ринку. Через неможливість вчасного повернення коштів спостерігаються проблеми з ліквідністю у деяких кредитних спілках – членах ВАКС.

Однак, намагаючись зменшити рівень кредитних ризиків обмеженням кола позичальників, деякі великі спілки стикнулись у 2015 році з проблемою надліквідності. Тому вони були вимушені або повертати частину вкладів, або спрямовувати вільні кошти у фінансові інвестиції. Таким чином, за рахунок внесків (вкладів) на депозитні рахунки в ОКС та внесків до капіталу ОКС за вересень-грудень 2015 року, сума фінансових інвестицій у 2015 році зросла на 3,7 млн. грн (12%) та склала 34,1 млн. грн. Зазначимо, що порівняно з 2013 роком цей показник зменшився на 37,4 млн. грн. (52,3%).

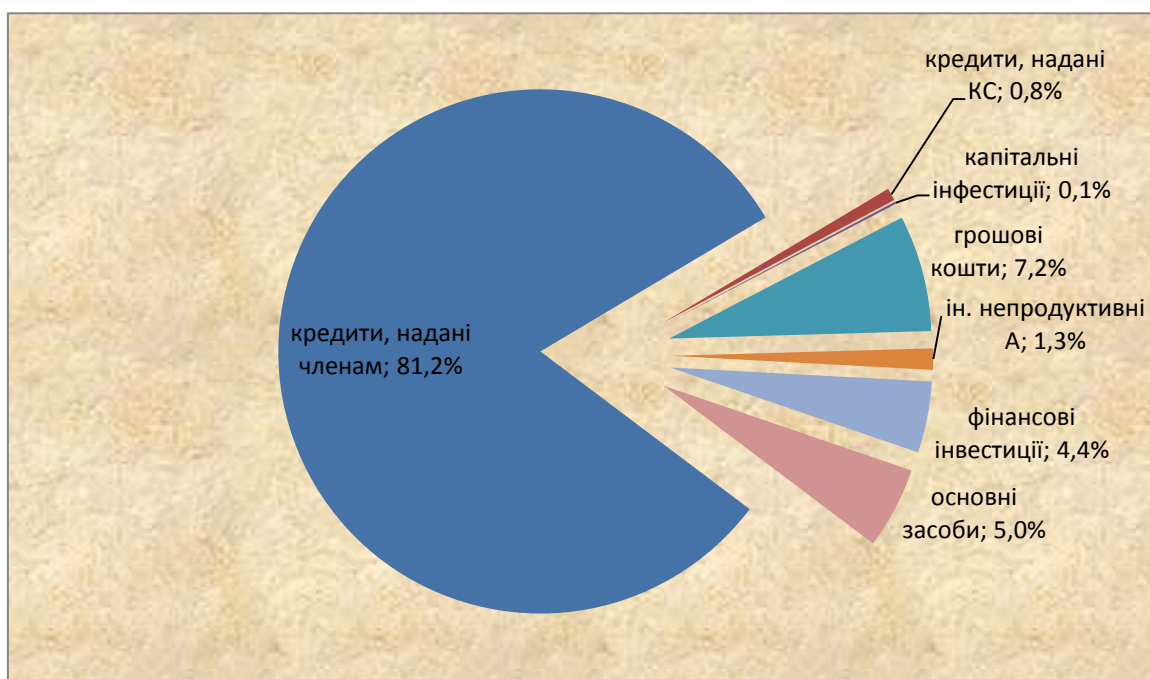

Рис. 5. Структура активів КС-членів ВАКС станом на 01.01.2016 року.

Отже, станом на 01.01.2016 року структура активів кредитних спілок-членів ВАКС така:

82% — кредитний портфель (дебіторська заборгованість);

7,2 % — грошові кошти;

5,0 % — основні засоби;

4,4% — фінансові інвестиції;

1,3 % — інші непродуктивні активи;

0,1 % — капітальні інвестиції;

0,01 % — інші продуктивні активи.

Таблиця 2. Структура КС-членів ВАКС за активами

	кількість КС	%, від загальної кількості КС	Активи	%, від загальної суми активів
до 1 млн. грн.	14	13,6%	7,4	1,1%
від 1 до 5 млн. грн.	57	55,3%	138,7	20,7%
від 5 до 10 млн. грн.	12	11,7%	86,7	12,9%
від 10 до 20 млн. грн.	10	9,7%	139,1	20,8%
понад 20 млн. грн	10	9,7%	298,2	44,5%
	103	х	670,1	х

Варто зазначити, що переважна більшість кредитних спілок – членів ВАКС (55,3%) мають в активах понад 138 млн. грн., що складають 20,7% від загальної суми активів. В той же час, на 9,7% членів асоціації припадає найбільша сума активів – 44,5%. (таб.2)

Враховуючи зменшення купівельної спроможності національної грошової одиниці та поступове зростання потреб населення у позичкових коштах, кредитні спілки – члени ВАКС обмежили кредитування, аби забезпечити себе від значного зниження якості кредитного портфеля. Отже, обсяг кредитування своїх членів у кредитних спілках – членів ВАКС у 2015 році порівняно з попереднім роком зменшився на 10,8%. Проте, дотримуючись зазначених вище пріоритетів кредитні спілки збільшують розмір кредиту, наданого одному члену спілки, обмежуючи коло позичальників лише тими особами, в платоспроможності яких впевнені. Таким чином, станом на 01.01.16 року середній кредит, наданий кредитною спілкою асоціації, склав 8,2 тис. грн., в той час як в 2014 році його розмір складав 7,7 тис грн, а у посткризовий період 2011 року – 5,5 тис. грн. (рис.6)

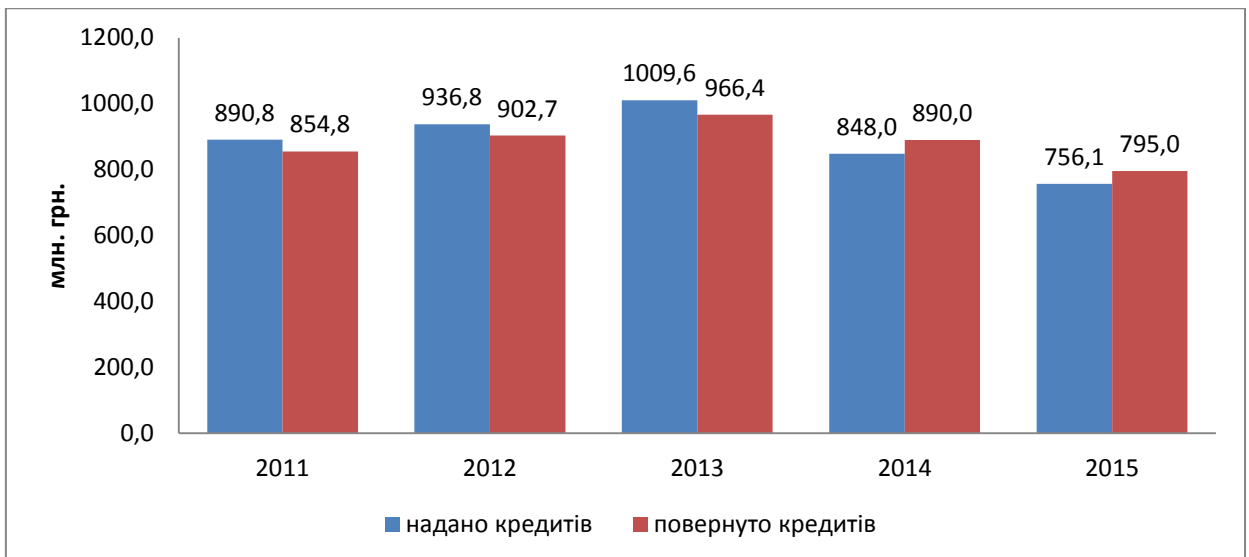

Рис. 6. Обсяги наданих та повернутих кредитів 103 КС - членів ВАКС (за рік).

Внаслідок зменшення обсягу кредитування спостерігається зменшення суми кредитного портфеля кредитних спілок - членів ВАКС на фоні погіршення його якості. Так, з початку 2015 року кредитний портфель спілок асоціації зменшився на 42,6 млн. грн. (6,3%) та станом на 01.01.2016 року складає 631,4 млн. грн. (рис.7)

Рис. 7. Динаміка змін обсягу загального кредитного портфеля КС-членів ВАКС і загальної заборгованості в ньому за неповернутими та простроченими кредитами (на кінець періоду)

Більшу частину кредитів (59,3%) спілки продовжують надавати на строк від трьох до дванадцяти місяців, але значна частка виданих кредитів припадає на довгострокові кредити (37%), які члени асоціації активно надавали протягом минулих років. Ці кредити продовжували працювати на спілки й в 2015 році, завдяки чому займають найбільшу частину кредитного портфеля – 50,3% (317,3 млн. грн.). Кредити надані з терміном погашення від 3-х до 12 місяців займають 47,7% або 301 млн. грн. від всього кредитного портфеля. Незначну частку кредитного портфеля, а саме 2,1 % (13,1млн. грн.), складають кредити, надані членам з терміном погашення до 3 місяців (рис.8).

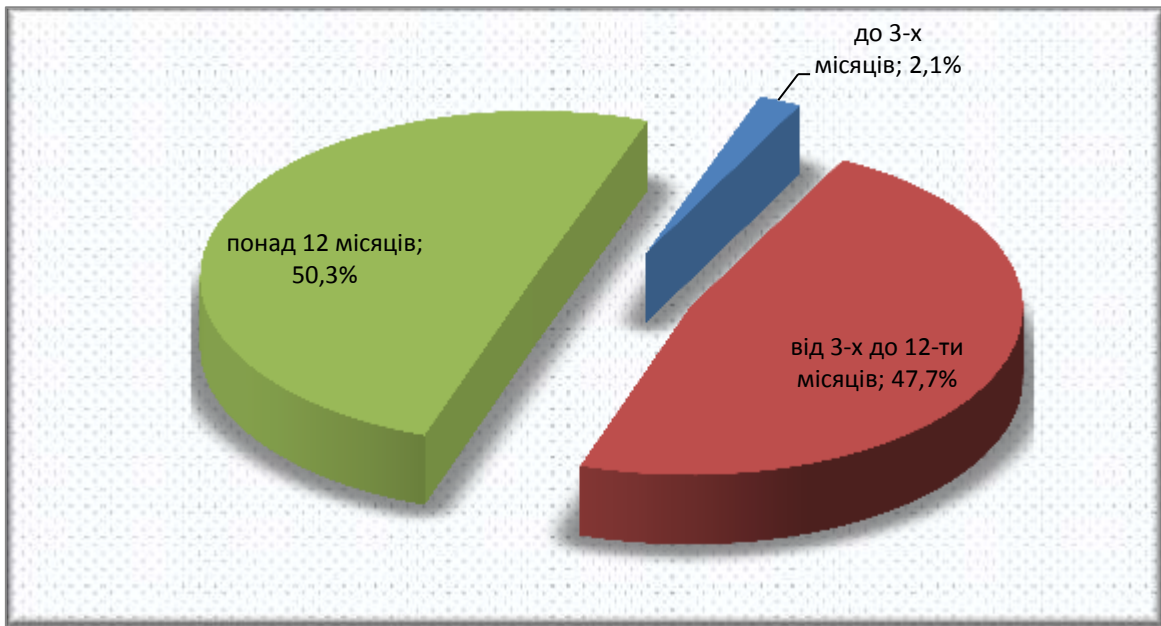

Рис.8 Структура кредитного портфеля 103 КС - членів ВАКС за терміном погашення (станом на 01.01.2016 р.)

Як і раніше, основним сегментом ринку для кредитних спілок залишається надання кредитів на побутові потреби, а саме: навчання, весілля, енергозбереження тощо. Так, станом на 01.01.16 року в структурі кредитного портфеля кредитних спілок – членів ВАКС споживчі кредити складають 65,5% (413,6 млн. грн.). Водночас лише незначна їх частина надана на придбання автотранспорту та побутової техніки.(рис.9)

Рис.9 Структура кредитного портфеля 103 КС - членів ВАКС (станом на 01.01.2016 р.)

При цьому найбільш ризиковими є комерційні кредити, що пояснюється як розміром таких кредитів (середній комерційний кредит складає 31,8 тис. грн.), так і умови їх надання. Адже найчастіше такі кредити надаються з відстрочкою сплати основної суми. Крім того, підвищує рівень ризиків неповернення таких кредитів політична та економічна нестабільність в країні. Окреслена ситуація підтверджується низькою якістю таких кредитів. Зокрема, комерційні кредити складають 7,5% або 47,7 млн. грн. кредитного

портфеля, але 25,1% комерційних кредитів прострочені понад три місяці. (таб.3) Натомість найбільшою якістю відрізняються кредити, надані на придбання автотранспорту - 5,8%. При цьому на придбання автотранспорту спілки надають порівняно невеликі кредити (середній кредит складає 12,0 тис. грн.), що є логічним, враховуючи вартість вживаних автомобілів.

Таблиця.3 Структура кредитного портфеля та простроченість більше 3-х місяців

цільове призначення кредитів	сума, млн. грн.	к-сть кредитних договорів, тис. шт.	середній кредит, тис. грн.	простроченість понад 3 місяців,%
комерційні	47,7	1,5	31,8	25,1%
сільськогосподарські	44,1	3,5	12,6	15,5%
житлові	126,0	13,3	9,5	13,9%
споживчі, у тому числі:	413,6	63,7	6,5	16,8%
автотранспорт	7,2	0,6	12,0	5,8%
побутова техніка	17,2	4,9	3,5	11,4%
інші потреби	389,2	58,2	6,7	17,2%

Однак значну часту кредитного портфеля займають кредити, надані на придбання, будівництво, ремонт житла - 20% або 126 млн. грн. Проте, якість таких кредитів є незначною, адже 13,9% таких кредитів прострочені понад три місяці.

Більш ризиковими кредитами є кредити, надані на ведення селянських та фермерських господарств (15,5%), які займають незначну частку в загальному обсязі наданих кредитів – 4,1% та 2,9% або 25,7 млн. грн. та 18,4 млн. грн. відповідно. Середній кредит наданий на ведення сільського господарства складає 12,6 тис. грн.

Стрімке падіння рівня платоспроможності позичальників у 2014-2015 роках призвело до масових неплатежів по кредитах, але при цьому кредитними спілками – членами ВАКС було в достатньому обсязі сформовано резерв забезпечення покриття втрат від неповернених позичок (РЗПВ). Крім того, необхідно звернути увагу на той факт, що протягом 2015 року кредитні спілки асоціації почали проводити активну роботу з позичальниками. Внаслідок чого спостерігається зменшення загальної суми заборгованість за неповернутими та простроченими кредитами. Станом на 01.01.2015 року заборгованість за неповернутими та простроченими кредитами складає 122 млн. грн., тоді як рік тому цей показник сягав 126,4 млн. грн.

Основна сума прострочених та неповернених кредитів це кредити, видані до фінансової кризи 2008-2009 років. Внаслідок цього у структурі заборгованості по неповернутим та простроченим кредитам все ще переважають неповернені кредити терміном понад 12 місяців, питома вага яких станом на 01.01.2016 р. складає 61,0 % (74,4 млн. грн).

Важливо звернути увагу, що протягом 2015 року зменшились суми прострочки першого, другого та третього рівнів.

Найбільша позитивна динамка спостерігається у прострочених кредитів від 31 до 90 днів (прострочені кредити 1-го рівня). Станом на 01.01.2016 року простроченість 1 рівня складає 2,9 прострочених кредитних договорів на суму 17,8 млн. грн. що на 31,6% менше порівняно з показником станом на 01.01.2015 року. У загальній сумі заборгованості за неповернутими та простроченими кредитами цей показник складає 14,6%.

Кількість прострочених кредитних договорів 2 рівня протягом 2015 року зменшилась на 36% (на 1 тисячу договорів) на суму 2,8 млн. грн. та станом на 01.01.2016 складає 13 млн. грн. або 10,7% від всієї суми прострочки.

Станом на 01.01.2016 року простроченість третього рівня складає 2,3 тис прострочених кредитних договорів на суму 16,7 млн. грн., тоді як станом на 01.01.2015 року цей показник складав 2,8 тис. прострочених кредитних договорів на суму 21,4 млн. грн.(рис.10)

Рис.10 Динаміка зміни структури заборгованості за неповернутими та простроченими кредитами 103 КС - членів ВАКС(на кінець періоду)

Задля забезпечення високого рівня своєї надійності та стабільності кредитні спілки – члени ВАКС продовжують активно формувати капітал. Так, за 2015 рік капітал кредитних спілок - членів ВАКС складає 277,4 млн. грн., що на 5,3 (1,9%) більше порівняно з 2014 роком. Зокрема, 77,2% капіталу складає резервний капітал. При цьому, у 2015 році деякі кредитні спілки за рахунок резервного капіталу покрили збитки на загальну суму 6 млн. грн.(рис.11)

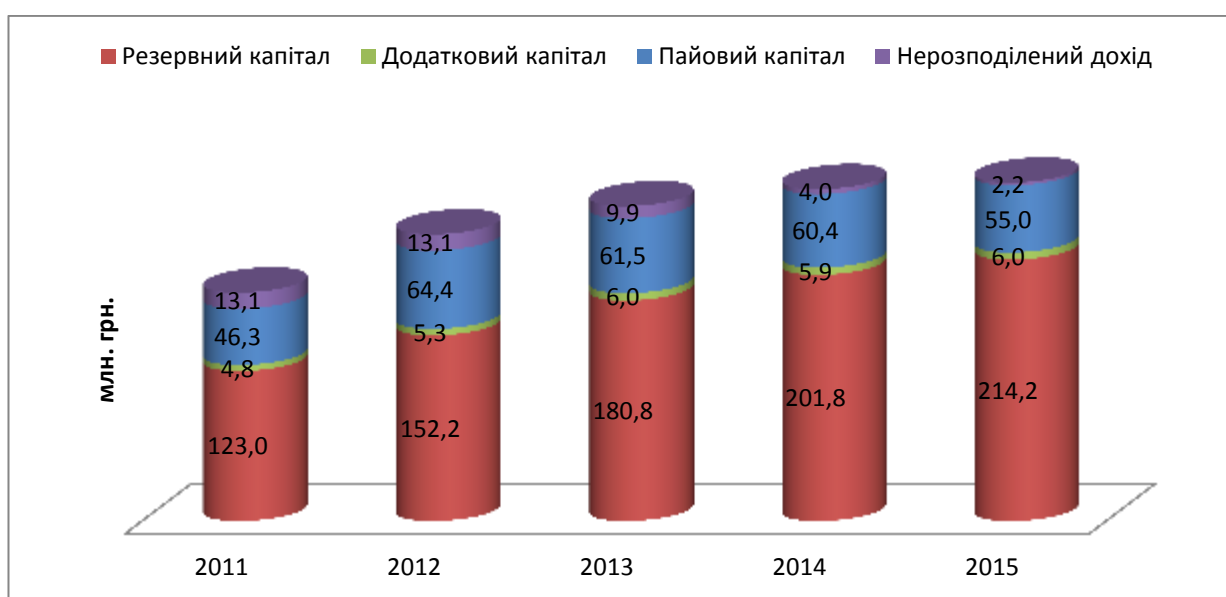

Рис. 11. Динаміка капіталу 103 КС - членів ВАКС (на кінець періоду)

На фоні зростання резервного капіталу протягом 2015 року спостерігалось скорочення обсягів залучення кредитними спілками асоціації вкладів. Кредитними спілками – членами ВАКС у 2015 році було залучено 502,3 млн. грн., тоді як у 2014 році – 635 млн. грн.

Однак, враховуючи, що кількість вкладників кредитних спілок – членів ВАКС у 2015 році скоротилося на 3,6 тис. осіб, тоді як у 2014 році – 2,3 тис. особи, спостерігаємо зменшення обсягу відтоку внесків (вкладів) на депозитних рахунках спілок. Таким чином, вкладники, що довгий час тримають свої заощадження в кредитних спілках – членів ВАКС, поступово збільшують розмір своїх вкладів. Так, депозитний портфель кредитних спілок асоціації протягом 2015 року зменшився на 55,5 млн. грн, тоді як у 2014 році розмір депозитного портфеля скоротився на 93,1 млн. грн. Станом на 01.01.2016 року депозитний портфель кредитних спілок - членів ВАКС складає 341 млн. грн., а середня сума вкладу на одного члена складає 23,5 тис. грн.

Крім того, 38,1% (198,5 млн. грн) вкладів складають довгострокові понад 12 місяців. Більше третину вкладів, а саме 37,1% (126 млн. грн.) складають середньострокові вклади (від 3 до 12 місяців). Вклади до запитань і короткострокові вклади (до 3-х місяців) в структурі портфеля становлять 1,7% (5,7 млн. грн.) та 3,0% (10,3 млн. грн.) відповідно (рис. 12).

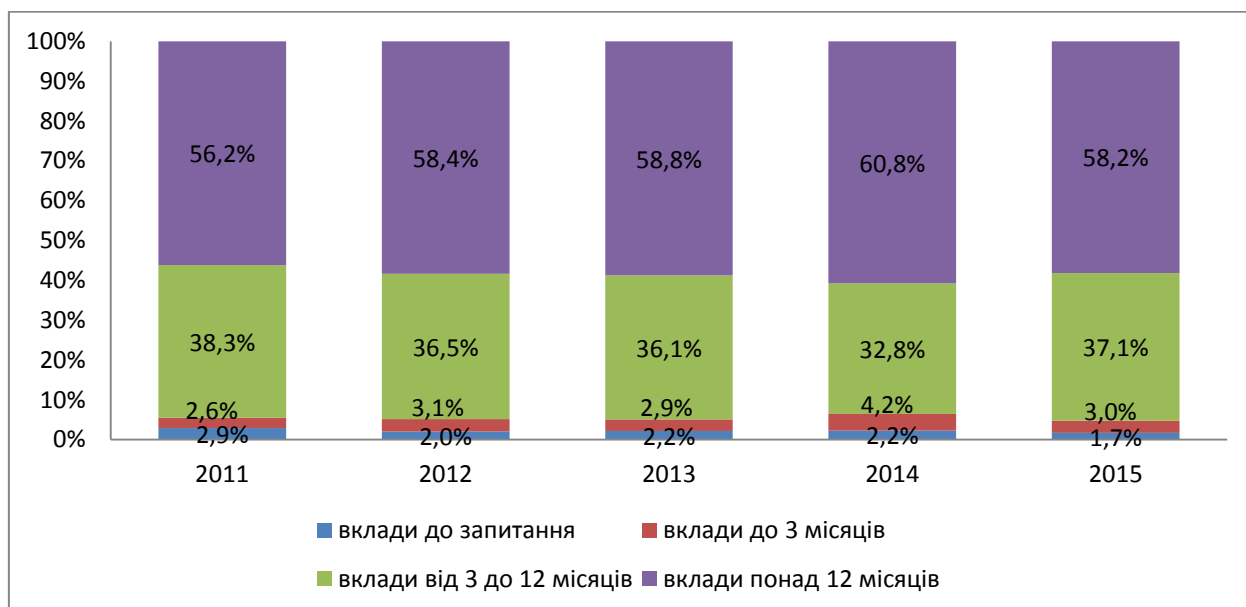

Рис.12. Динаміка зміни частки структури депозитного портфеля 103 КС - членів ВАКС (на кінець періоду)

Таким чином, зберігши довіру вкладників під час кризи, кредитні спілки – члени ВАКС поступово нарощують капітал, який підвищує рівень надійності та стабільності спілки та є надійним фундаментом для роботи, особливо під час кризових явищ. Надаючи кредити за рахунок капіталу, спілка не лише максимізує доходність, але й забезпечує себе від ситуацій, коли виникає необхідність в терміновому поверненні значної суми коштів. При цьому, відчувши на собі всю складність роботи в кризових умовах, спілки проводять більш зважену кредитно-депозитну політику. Зокрема, довгострокові вклади складають 58,2% депозитного портфеля, а довгострокові кредити – 50,3% кредитного портфеля членів асоціації. Така політика надає спілкам стабільну фінансову рівновагу та дозволяє уникнути виникнення проблем з ліквідністю та платоспроможністю.